

**Projecte d'Abordatge
Integral de l'Abús
Sexual Infantil i Juvenil**

Avaluació Anual

2019

AVALUACIÓ ANNUAL DEL PROJECTE

D'ABORDATGE INTEGRAL

DE L'ABÚS SEXUAL INFANTIL I JUVENIL

L'Hospitalet de Llobregat, Gener/Desembre 2019

Amb el Suport de:

Presentació

En aquest document us presentem l'avaluació anual del nostre **Projecte d'Abordatge Integral relacionat amb la xacra social que representa el fenomen de l'Abús Sexual Infantil i Juvenil**.

D'aquesta manera, el Projecte actua sobre les diferents fases del fenomen:

La Prevenció. Aquest aspecte es porta a terme mitjançant sessions grupals (10-12 assistents) amb nens i nenes de diferents grups de la mateixa edat, on se'ls ofereixen eines i estratègies d'actuació perquè siguin capaços d'identificar possibles abusos i actuar contra ells i, al mateix temps, aprenguin a ser capaços de revelar els seus secrets, aquells que, influenciats per adults possibles abusadors, els impedeixen viure amb llibertat. La base d'aquesta activitat és el **Programa de Revelació de El Secret**. És important remarcar que aquesta activitat també és totalment adequada per prevenir i tractar l'assetjament escolar (Bullying), ja que els principis d'actuació són els mateixos.

La Formació. Aquesta activitat compta amb dos aspectes fonamentals i diferents tenint en compte a quin tipus de col·lectiu va adreçada la formació. Així tenim als professionals de l'educació, els quals participaran en les sessions grupals de manera conjunta amb els seus alumnes. D'aquesta manera **interioritzaran procediments i podran utilitzar-los** en un futur. Els professionals sanitaris, socials i jurídics participaran de diferents seminaris, organitzats per la nostra entitat en els quals es posarà el focus en les formes, maneres, indicis i símptomes que poden ser indicatius o sospitosos d'amagar un abús sexual infantil o juvenil.

La Detecció. Per dur a terme aquest aspecte del Projecte comptem amb la **Unitat de Pediatria Social** per al Diagnòstic de l'Abús Sexual Infantil i Juvenil, de la qual som corresponsables. Aquesta unitat, situada a l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona, funciona en conveni amb l'Institut Català de la Salut de tal manera que, per realitzar aquest Diagnòstic i Detecció dels casos sospitosos o susceptibles de ser un Abús Sexual Infantil o Juvenil, l'Hospital aporta els seus professionals i serveis mèdics (sobretot per a casos puntuals i greus), i la nostra Fundació aporta els professionals psicològics, socials i, si cal, jurídics (sobretot per a casos crònics o de llarga evolució).

Amb aquest funcionament interdisciplinari, es porta a terme un diagnòstic mèdic i psicosocial de cada cas, fent especial èmfasi en els casos d'abús Intrafamiliar.

L'Atenció o Tractament Psicoterapèutic. Finalment, en aquest nivell, s'ofereixen als nens, nenes i joves víctimes d'abús sexual, i també a aquells que han patit Assetjament Escolar una atenció Psicoterapèutica específica, portada a terme per professionals formats degudament i especialitzats en el tractament d'aquest tipus de fenòmens o maltractaments. El treball terapèutic amb els nens inclou tres elements:

- Un component psico-terapèutic.
- Un component psico-educatiu.
- Continguts d'estimulació i rehabilitació.

Aquesta actuació, inclou els següents tipus d'activitats: Sessions de teràpia individual; Sessions de teràpia en grup; Tallers terapèutics generals .; i Tallers terapèutics específics.

Antecedents Teòrics

Per poder valorar en la seva mesura exacta la justificació i importància del funcionament d'aquest Projecte és necessari tenir en compte tres dades fonamentals:

- Tant la literatura mèdica més especialitzada, com els últims estudis en relació al fenomen de l'Abús Sexual Infantil i Juvenil estableixen de manera inequívoca, que entre un 70% i un 80% dels nens, nenes i joves que han patit Abusos Físics, Psíquics o Sexuals en la seva infància, repetiran aquestes conductes en la seva edat adulta, ja sigui amb els seus propis fills o amb altres nens o nenes, si no reben un tractament psicoterapèutic específic i especialitzat, de manera que es produeix una de les conseqüències més nefastes d'aquest fenomen, la transmissió trans-generacional del mateix.
- En segon lloc, les estadístiques, absolutament contrastada, sobre víctimes d'Abusos Físics, Psíquics i Sexuals realitzades en la majoria dels països del nostre entorn i, en general, en la societat occidental o desenvolupada, estableixen que el

20% de la població menor d'edat de la nostra societat (1 individu de cada 5), han estat, estan sent o seran abusats abans d'arribar a l'edat adulta, amb les conseqüències socials que aquesta dada té sense cap dubte.

- Finalment, tant la literatura mèdica com la jurídica, com les estadístiques més recents, recullen de manera indiscutible, que al voltant del 80% dels casos d'Abús Sexual Infantil tenen lloc en un entorn intrafamiliar, amb el que s'intensifica encara més, la victimització i afectació dels nens, nenes i joves que han patit aquest tipus d'actuacions.

En el fons representa acceptar, suportar i patir que aquella persona que ha de estimar-te, protegir-te, és, precisament, la que et abusa, la que et fa mal. Aquesta situació resulta extremadament nociva per a totes aquestes víctimes.

Actualment, a la nostra zona d'influència (Catalunya), no hi ha cap Programa d'aquest tipus. Cap de les actuacions que es duen a terme en alguna parcel·la del fenomen de l'Abús Sexual Infantil, aborda el problema de manera integral, relacionant totes les fases del mateix. Hi ha alguns projectes molt embrionaris de Prevenció de l'Assetjament Escolar; existeixen molt pocs professionals d'aquests camps amb formació específica suficient; només hi ha una altra Unitat especialitzada en Diagnòstic, però és de caràcter privat i no està situada en un hospital públic; i, finalment, únicament hi ha un altre servei terapèutic, però basat fonamentalment en la repressió, i no tant en la rehabilitació i reparació de les víctimes.

Finalment, l'aparició en els mitjans de comunicació de diferents casos d'Abusos Sexuals amb gran repercussió mediàtica, i amb un nombre elevat de víctimes, demostrades i potencials. Abusos amagats durant anys, però en canvi, portats a terme per persones d'aparença normalitzada.

Aquesta situació ha portat, afortunadament, a primera pàgina, aquest tipus d'agressions a la infància, la qual cosa serveix per trencar tabús, publicitar situacions, en resum, fer visible l'Abús Sexual. Però clar, aquesta situació no pot quedar sense resposta, les víctimes necessiten poder ser ateses, valorades, recollides i rehabilitades.

Objectius del Programa i Activitats Previstes.

- **Prevenir l'ASI apoderant als nens, nenes i joves** mitjançant eines, estratègies i models de conducta perquè puguin enfrontar-se a possibles abusadors. Revelació del Secret.
- **Formar els professionals del camp educatiu** perquè puguin atendre i detectar les necessitats dels nens empoderant-los, i als dels camps sanitari, social i jurídic perquè puguin detectar situacions d'ASI.
- **Detectar i diagnosticar els casos en què se sospita de l'existència d'ASI** mitjançant la intervenció de la Unitat de Pediatria Social.
- **Proporcionar atenció i tractament psicoterapèutic reparador específic i especialitzat** als nens, nenes i joves víctimes d'ASI per impedir la transmissió intergeneracional del fenomen de l'Abús Sexual Infantil. . Se'ls ofereixen tractaments específics individuals i grupals sempre de manera gratuïta, d'acord amb el caràcter públic de tot el Projecte Integral
- Realitzar **supervisions** a diferents professionals.
- **Elaborar protocols d'actuació** basats en el respecte als drets de la infància.
- **Continuar avaluant i investigant**, de forma objectiva, els resultats del programa a curt, mig i llarg termini, per tal de modelitzar i sistematitzar la seva metodologia, transmetre experiències realitzades i estudiar la seva aplicabilitat en contextos diferents.

Les principals activitats previstes en l'execució d'aquest Projecte són:

- **Apoderament de la infància.** Realització de sessions de prevenció del ASI a les escoles. Seran sessions grupals (10-12 nens i nenes) amb la participació d'1 o 2 mestres / es en cada sessió per formar-se en la realització de les mateixes. Implantació del Projecte de Revelació del Secret i la Motxilla de les Emocions. S'intenta apoderar, preparar i protegir els nens i nenes, i, al mateix temps, dissuadir possibles abusadors d'actuar, fent pública la seva actuació.
- **Formació de professionals.** Seminaris, cursos i conferències dirigides essencialment als professionals dels camps sanitaris, socials i jurídic. Proporcionar eines, tant per detectar possibles casos d'Abús Sexual Infantil, cada un en el seu entorn, com també, estratègies d'intervenció en els casos que, havent-se confirmat la possible existència

d'ASI, es pugui intervenir amb el nens i nenes sense que això representi una doble victimització en els nens i nenes i s'eviti el dany iatrogènic inherent a les actuacions administratives.

- **Diagnòstic dels casos susceptibles de ser Abús Sexual Infantil.** En conveni amb l'ICS i en l'entorn hospitalari públic de l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona. Es porta a terme un diagnòstic mèdic i psicosocial de cada cas, i, depenent del resultat, es deriva als organismes competents. S'estableix una clara diferenciació entre els casos greus i puntuals dels crònics i continuats, així com també entre els casos intrafamiliaris i extrafamiliaris.
- **Sensibilització social** sobre la importància de la detecció i la intervenció dels maltractaments i abusos sexuals en la infància.

Avaluació de l'Activitat en cada fase o vessant d'intervenció.

A.- PREVENCIÓ

Aquesta part del projecte continua sent el menys conegut a nivell social, considerem que seria molt interessant poder fer arribar aquest projecte a tot el món educatiu i social per tal de ser una eina utilitzada de forma habitual amb tots els nens de la nostra societat. És per això que continuem intentant poder fer tota una campanya de divulgació per donar a conèixer el projecte.

Aquesta divulgació és fa mitjançant un enviament massiu de correus electrònics amb un díptic informatiu. Aquest enviament l'hem realitzat en dues ocasions durant aquest 2019, al mes de març i al setembre. Hem anat incorporant a la nostra base de dades Centres Escolars, Instituts, Cdiaps, Centres de Recursos, etc. L'any 2020 hem ampliat aquesta base de dades incorporant recursos de la província de Girona.

Aquest sistema de divulgació, malgrat sí que fa arribar el nostre projecte arreu del territori, ens és molt difícil poder arribar a concertar entrevistes amb els serveis per donar-lo a conèixer. La majoria de serveis ens exposen la gran quantitat de projectes educatius i correus electrònics divulgatius que els hi arriben.

Per altre part també i de forma més directe als CRAE's i altres recursos amb els que tenim contacte per a altres programes de la nostra fundació aprofitem per fer divulgació. Aquest any és d'aquest contacte directe que hem pogut donar a conèixer el projecte i realitzar alguna sessió formativa amb els equips educatius.

La revisió i elaboració de material explicatiu nou (Tríptic + Power Point), ens ha permès tenir una informació actualitzada i material a punt per realitzar les sessions i cursos que ens han sorgit.

En referència als cursos i xerrades realitzades aquest any, a continuació exposem les realitzades en els diferents àmbits, tant educatius com de protecció.

A nivell intern, a la nostra entitat hem realitzat dues sessions al mes de juliol amb els infants que han començat una acollida aquest any. Aquestes dues sessions van ser dividides per edats, ja que els més petits de 5 anys els hi vam realitzar una sessió d'educació emocional més orientada a la detecció d'emocions, utilitzant diferents materials; un d'ells el del "Monstre de Colors" i el material de les pedres i les boles del secret.

En el marc del curs de formació de famílies d'acollida, aquest any hem realitzat un total de dos cursos on hem introduït el concepte del nostre projecte preventiu.

- En data 28 de maig van assistir un total de 20 persones
- En data 21 d'octubre van assistir un total de 15 persones.

Dues de les nenes que es troben en acolliment amb una família de la nostra entitat ens va fer la sol·licitud de poder realitzar una sessió al seu institut amb dos objectius, per un costat explicar què és una acollida i per l'altre el concepte del SECRET. Ens vam posar en contacte amb l'escola i en data 30 de gener vam realitzar dues sessions en dues classes de segon i quart d'ESO de l'institut de Pallejà. Aquestes sessions es van realitzar amb tota la classe a la vegada, amb un total de 25 nois aproximadament a cadascuna. Malgrat la dificultat inicial per a la gran quantitat de nois i noies, la valoració posterior va ser molt positiva tant per els professors dels nois (que van ser presents en tot moment), les noies que ens havien realitzat la petició com per nosaltres mateixos.

En referència als Centres d'Acollida i al Centre Residencial d'Acció Educativa de l'Associació Asteroide B612, vam realitzar una sessió al C.A. la Dida durant la Setmana Santa i tot seguit també amb infants del C.A. Estels.

La dificultat d'idioma de la majoria de nens va suposar realitzar unes sessions molt més dinàmiques i senzilles en el llenguatge, per tal que els nois poguessin participar d'una forma activa i entenguessin el concepte del nostre projecte. En referència al CRAE el Mas també es va realitzar una sessió al desembre.

D'altra banda, es va realitzar una formació compartida amb els professionals dels centres de la Dida, Estels i El Mas al mes de Maig. A aquesta formació hi van participar tots els professionals d'aquests tres centres.

Els centres d'atenció a la infància i adolescència que ja el darrer any havíem presentat el nostre projecte, hem començat a treballar d'una forma més intensiva en dos d'ells.

Al CRAE les Vinyes, vam realitzar la primera formació a tot l'equip educatiu a finals del 2019. Després d'aquesta sessió informativa, s'han posat en contacte amb nosaltres en algunes ocasions per dubtes en referència al projecte.

Aquest passat novembre vam realitzar també la sessió formativa amb l'equip educatiu del CRAE Fàtima. Després de la formació, van realitzar la petició explícita de poder realitzar una sessió amb el grup de grans del centre acompanyats d'una formadora del nostre projecte. A hores d'ara estem a l'espera de poder posar una data i realitzar aquesta sessió.

B.- FORMACIÓ

En aquest aspecte, i des de la UPS, **hem portat a terme les següents formacions:**

- 12 de Gener assistència i participació en taula rodona al Col·legi Oficial de Psicòlegs pel tema de la conflictivitat en separacions i divorcis i l'abús sexual. Prevista reunió amb el referent de la figura de nova creació de Coordinador de Parentalitat.
- 21 de Març. Curs sobre "Detecció, diagnòstic i intervenció en l'abús sexual infantil i adolescent". Mòdul Violències Sexuals. Fundació Salut i Comunitat. Cristina Guerrero, Directora del CMAU (Centre Municipal Acolliment urgències violència masclista).
- 9 d'Abril. Curs sobre el maltractament infantil i l'abús sexual en petita infància, al CDIAP del Bages, Manresa, 3h.
- 24 d'Abril. Curs sobre l'abús sexual infantil al Centre d'Acollida Estel, al Masnou, 4h.
- 9 de Maig. Xerrada formativa i presentació de la UPS, en jornada sobre violència de l'Ajuntament de Santa Coloma.
- 4 de Juny. Curs sobre el maltractament infantil i l'abús sexual infantil al CDIAP d'Olot, 3h.

- 28/11 i 5/12. Docents en el Projecte de Formació i Sensibilització davant els maltractaments infantils, Fundació Germina, Badalona.
- 3/12. Xerrada al CAP de Vilassar per presentar la UPS.
- 4/12. Curs sobre l'abús sexual infantil en petita infància al CDIAP del Magroc, Terrassa.

Seguint amb la necessitat de formació del nostres professionals, hem assistit a diferents jornades, hem estat convidades a la presentació d'un nou programa de prevenció de l'abús sexual infantil i també ens han convidat a participar en diferents tallers amb Save the Children:

- 2/2. Jornada multidisciplinària sobre Assetjament escolar i Ciberbulling, Auditoria Acadèmica. Can Caralleu. Barcelona.
- 8/2. Jornada de Save the Children: Taller 1 sobre "Com millorar l'atenció als infants víctimes d'abús sexual a través del model Barnahus". Institut d'Estudis Jurídics.
- 17/5. Assistència a la presentació del programa PREVENSI. Institut de Psicologia Forense. Fundació IRES e INTRESS.
- 31/5. Assistència a la Jornada formativa "Maltractament infantil i adolescent. Com acompanyar", des de la Fundació Germina.
- 12 i 17/12. Curs sobre "Gènere i Salut: abordatge de les violències masclistes al sistema sanitari", organitzat pel Departament de Salut.
- 7/11. Jornada de Save the Children: Taller 2 "Acords formals i treball diari de cooperació interinstitucional multidisciplinària per promoure l'interès superior de l'infant a la Barnahus" al Palau Macaya, Barcelona.
- 8/11. Assistència a la Conferència del Dr.Pombo: "Violència i salut mental en la infància i l'adolescència", en el Col·legi Oficial de Psicòlegs de Barcelona.
- 9/11. Assistència a la XXXIV Jornades de la Revista Catalana de Psicoanàlisi: "Epigenètica i Psicoanàlisi: la influència de l'entorn en la construcció del psiquisme". Societat Espanyola de Psicoanàlisi. Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB).

- 15/11. Assistència a la Conferència: Trauma amb T majúscula: com ens afecta i com ho abordem (Streaming delegacions), en el Col·legi Oficial de Psicòlegs de Barcelona.

Dins del mateix ordre de coses, també podem comentar en aquest apartat les **Coordinacions amb diferents entitats i organismes** per tal de fomentar el treball en xarxa:

- Alguns membres de l'equip hem estat requerits pel Departament de Salut i CAT Salut per participar en reunions per tal de preparar la formació tan general com específica que s'ha d'impartir a primària i als Equips Funcionals d'Expertesa de nova creació.
- Reunió de coordinació al juliol amb en Mark Dangerfield (10/7). Ens vam coordinar telefònicament, per tal de comentar alguns casos i algunes situacions que ens generaven dubtes a l'hora de ser derivades al seu servei.
- Reunió de coordinació a l'octubre amb la UFAM de Sant Joan de Déu per tal d'unificar criteris en els diagnòstics d'abús sexual infantil.
- Participació a l'octubre en un grup focal específic engegat des de la Direcció de Feminismes de l'Ajuntament de Barcelona, per abordar i consensuar el model de treball en violències sexuals i construir un marc conceptual i de treball comú entre les diferents agents implicats en la detecció i l'abordatge d'aquest tema.

Quant a la **sensibilització**, s'ha participat en els següents esdeveniments:

- En el Telenotícies Migdia de TV3, parlant sobre la necessitat i manca de recursos terapèutics per reparar a víctimes d'abús sexual infantil, el 3/4.
- En el programa de Catalunya Ràdio "L'Ofici d'educar" amb el tema dels abusos sexuals infantils, el 5/3.
- Participació en la tertúlia al programa de TV 360 de Badalona, parlant sobre la formació, sensibilització i atenció de nens víctimes de maltractament físic i abús sexual.

Respecte a **d'altres activitats**, destacar:

- La participació en l'elaboració i presentació el 9 d'abril del nou Protocol de maltractament infantil en l'àmbit sanitari.

- Supervisió de diferents entitats respecte de casos de sospita d'abús sexual. En concret, el 22/10 supervisió al CDIAP ASPACE de Sants-Montjuic.
- Tutoria d'alumnes en pràctiques el Màster IL3 de la UB de Barcelona, sobre Violències durant tot l'any.
- Elaboració de l'article: "Conductas sexuales inadecuadas: puerta abierta al abuso sexual infantil", que es publicarà aquest any a la revista Orienta en un monogràfic sobre abús sexual infantil.

Properes demandes de Formació i Coordinacions ja previstes

- Demanda de curs sobre abús sexual per part del CDIAP de Badalona
- Demanda de sessió formativa per part del CSMIJ de Granollers
- Demanda de sessió formativa per part dels CSMIJ del Maresme
- Demanda de coordinació per part del CSMIJ de Badalona
- Properes reunions per continuar amb el treball de formació de les noves EFE
- Sessions de formació en Atenció Primària respecte al maltractament i abús sexual infantil
- Dos seminaris de formació al Màster d'Atenció Precoç a la Universitat Blanquerna (abril)
- Presentació de sessió de casos al CIAP el mes de març (Societat Catalana de Pediatria)
- Publicació al febrer d'un article en la Revista Orienta en un monogràfic sobre abús sexual infantil
- Participació en taller de casos, dintre del programa de sensibilització i formació en abús sexual i maltractament organitzat per la Fundació GERMINA
- Curs de formació al Centre d'Acollida Estels sobre abús sexual

C.- DETECCIÓ I DIAGNÒSTIC.

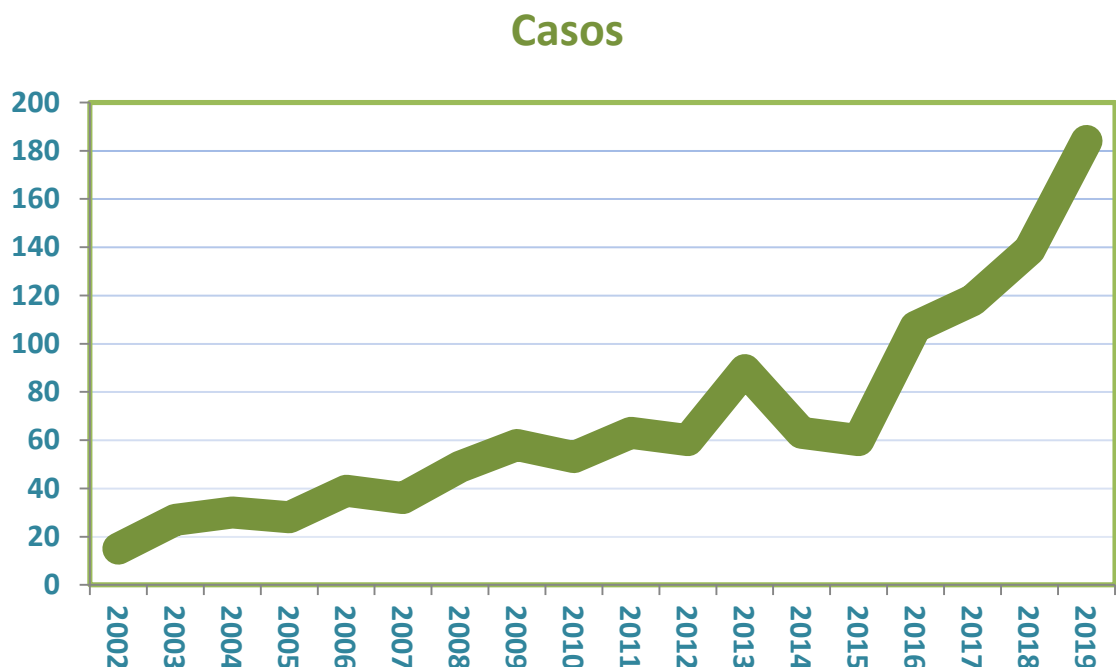
Durant aquest any, i per poder atendre correctament la demanda que tenim de consultes d'infants amb sospita d'haver patit abusos sexuals o que estan en situació de risc, **s'ha mantingut l'ampliació de l'equip.**

Per agilitzar la feina administrativa i d'agenda de la UPS, caldria comptar amb l'ajut d'una secretària amb dedicació de 10 hores setmanals.

En relació a la tasca portada a terme des de la Unitat de Pediatria Social pel Diagnòstic de l'Abús i el Maltractament Infantil i Juvenil de l'Hospital Germans Trias, a Badalona, de la qual som els responsables, podem comentar les següents dades acumulades fins al dia 31 de desembre.

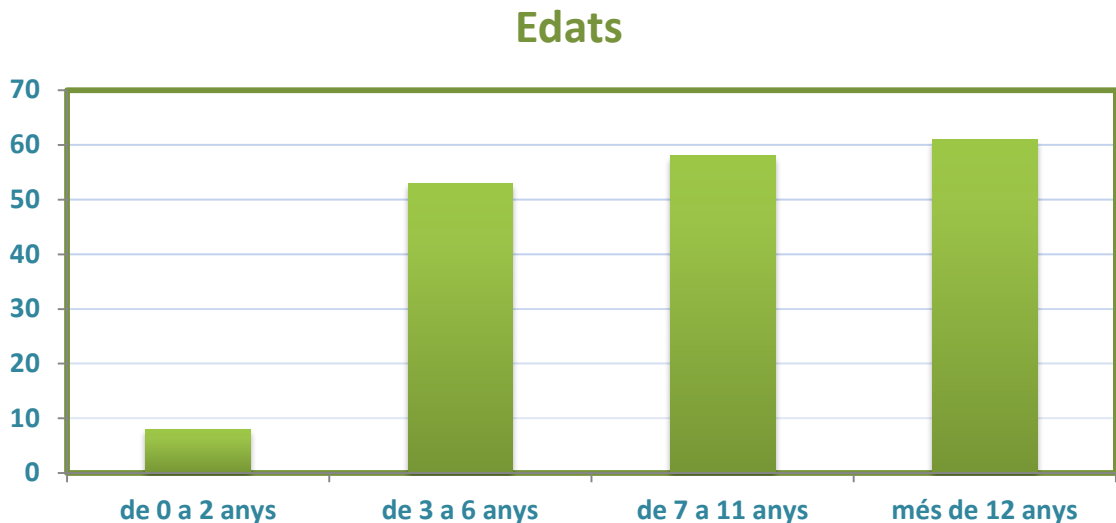
En la Unitat durant aquest any 2019 han estat atesos 187 casos. Val a dir però que, alguns d'aquests casos corresponien a agressors i no a víctimes, la qual cosa implica un altre tipus d'intervenció, com es pot bé suposar, i a més, no figuren en les estadístiques que us adjuntem.

Nombre total de casos atesos:

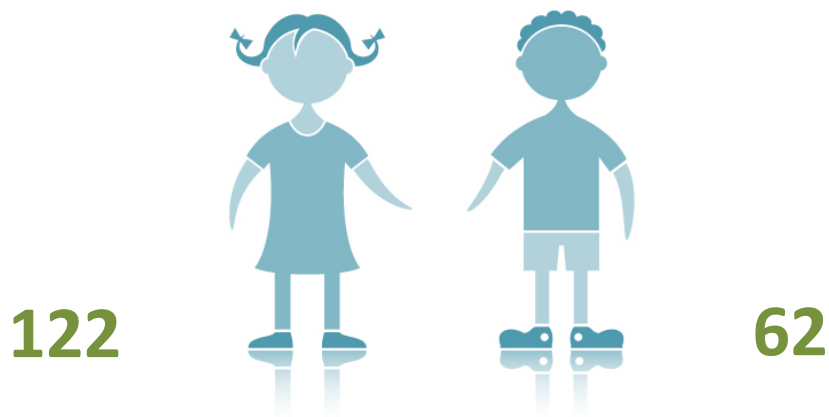
Com es pot veure a la gràfica anterior, l'augment de casos aquest any ha estat espectacular, continuant amb la progressió donada des de l'any 2016.

La distribució per edats dels casos atesos ha estat:

Per edats, s'observa que no hi ha una gran diferència en els casos estudiats, destacant una mica per sobre la franja dels adolescents i, després els escolars. Pel que fa als menors de 3 anys, com que no hi ha llenguatge, pràcticament no s'ha fet estudis, en tot cas han estat exploracions físiques.

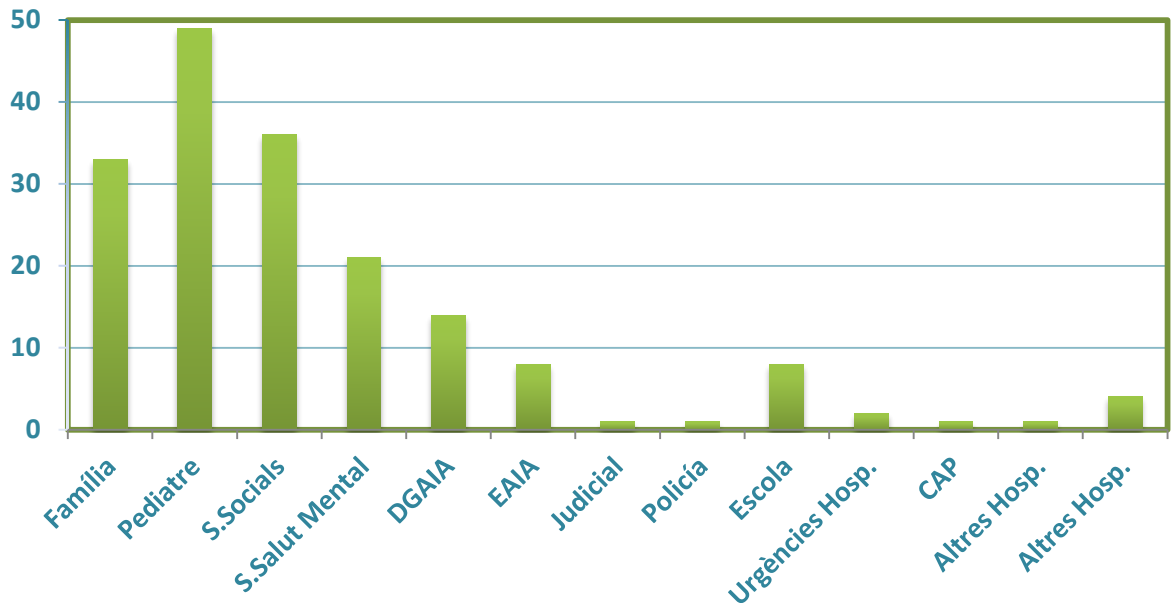
En el seu cas, la distribució per sexes dels casos atesos ha estat:

En aquesta gràfica es pot apreciar una clara diferència entre els casos estudiats respecte al sexe de la víctima, amb un augment de les nens, la qual cosa ha estat diferent d'altres anys, on aquesta diferència no era tan acusada.

D'altra banda, la derivació dels casos atesos, és a dir, la procedència mitjançant la qual ens han arribat els casos, ha estat:

Procedència

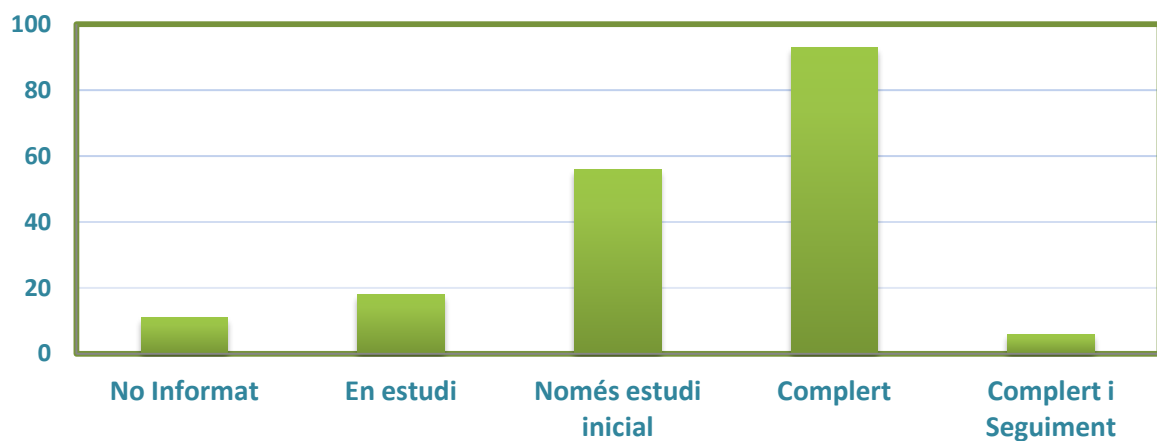

En aquesta gràfica es pot observar que, durant aquest any 2019, han augmentat el nombre de casos derivats per professionals pediatres, segurament degut a la formació i sensibilització que aquests professionals han rebut per part del nostre equip.

Seguidament destaquem els Serveis Socials, la pròpia família, Serveis de Salut Mental, DGAIA i escola.

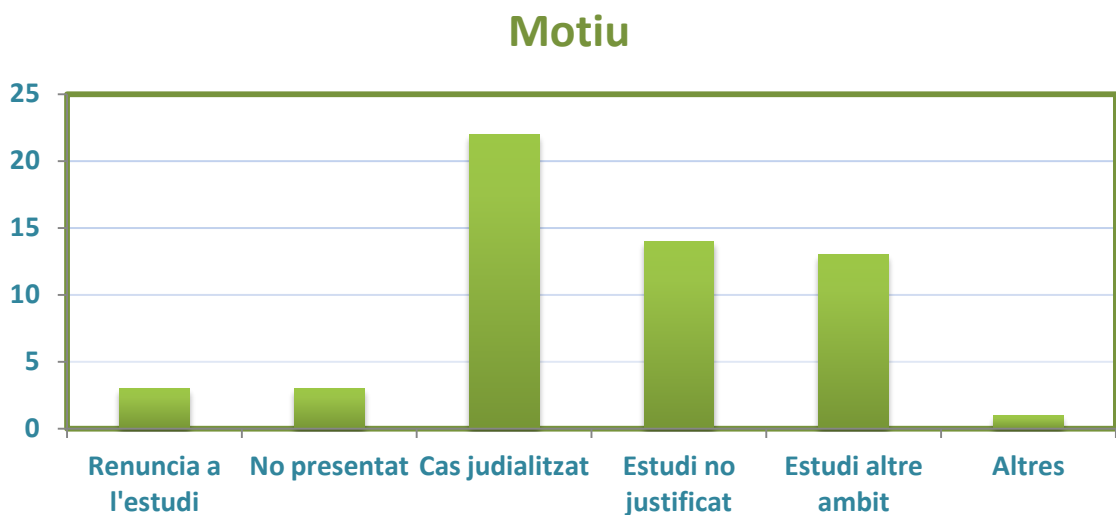
En aquest moment, és a dir a data 31 de desembre, l'estat dels casos atesos és:

Situació

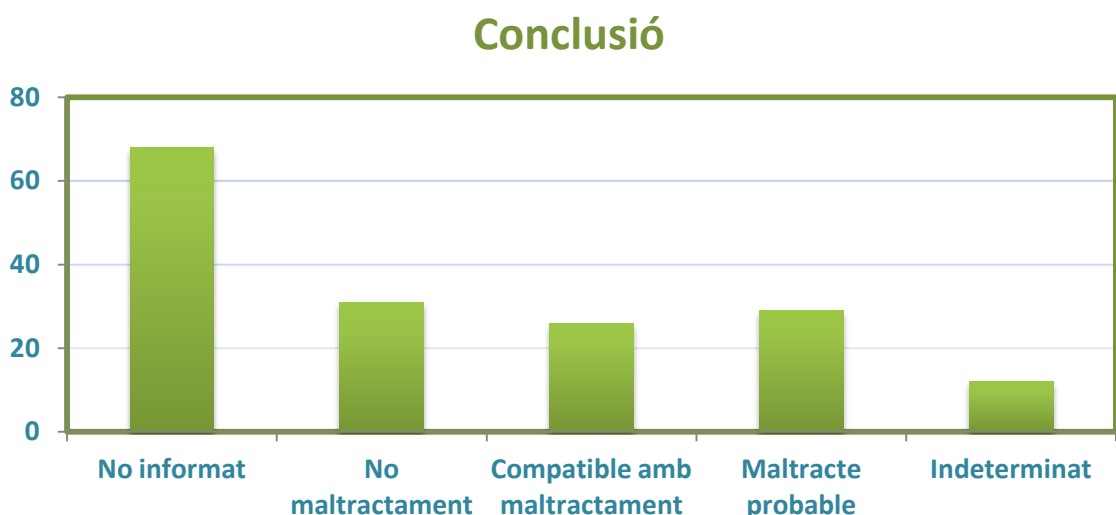
Com es pot observar en aquesta taula, **dels 184 casos atesos**, s'ha realitzat un estudi complet en 92 casos; en 68 casos només s'ha portat a terme un estudi inicial, sobre tot amb la intenció de preveure i evitar, per tots els mitjans, una doble victimització, la qual és molt possible que es produeixi quan es repeteixen exploracions diagnòstiques que no són necessàries, ja sigui perquè ja les ha fet un altre servei, o perquè l'entorn i característiques del cas no ho aconsellen. Les raons específiques per les quals aquests estudis inicials no s'han continuat, són les que queden exposades en la taula següent.

Motiu sols estudi inicial

Finalment, en aquest moment, és a dir a data 31 de desembre, la conclusió dels casos en els quals s'ha realitzat i finalitzat el corresponent estudi diagnòstic és el que tot seguit es comenta en la següent taula.

Conclusió

D.- TRACTAMENT I INTERVENCIÓ TERAPÈUTICA.

Durant el darrer any 2019, **han estat atesos un total de 29 casos** a la nostra Unitat de Tractaments. D'ells, 21 de sexe femení (72%) i 8 de sexe masculí (28%). Les edats han estat compreses entre 2 i 50 anys, dels quals 11 han estat infants, 12 adolescents i 6 adults.

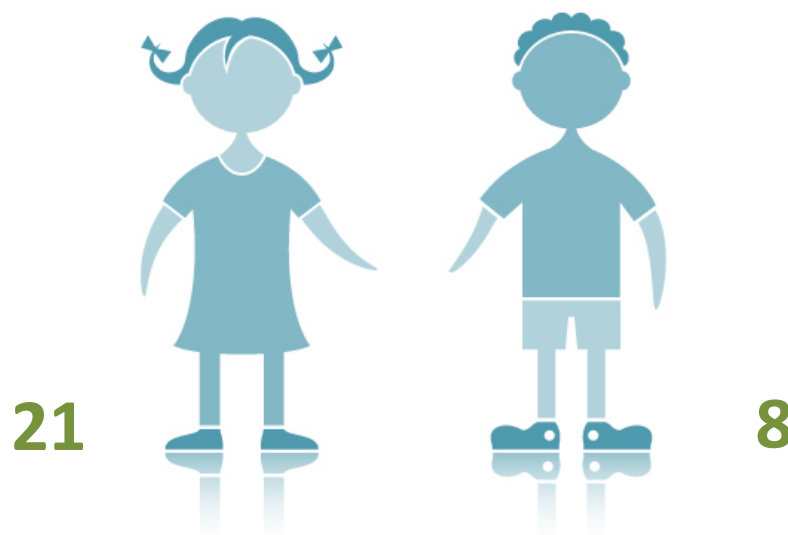
A més, a part del tractament individual, s'ha fet un seguiment familiar per part de la treballadora social en un 48% dels casos. En un 7% també s'ha realitzat Artteràpia amb nens amb dificultats de simbolització i mentalització.

Cal destacar que, com l'any anterior, hi ha hagut un augment de casos d'abús sexual, sent més de la meitat dels casos (83%) i, més concretament, on l'abús sexual s'ha donat entre menors d'edat, amb la qual cosa hem continuat treballant, com l'any passat, tant amb l'agressor menor com amb la víctima i la seva família.

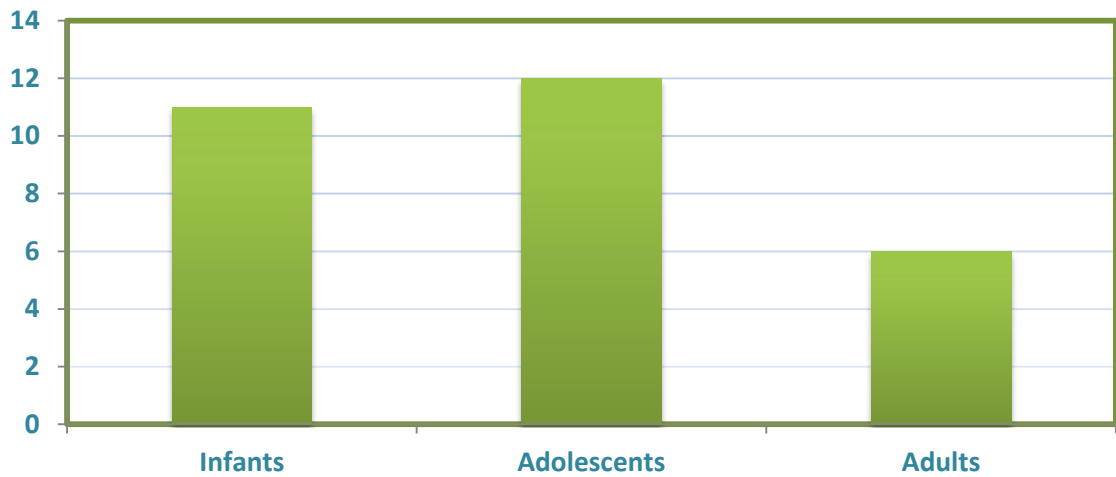
S'han realitzat diferents sessions de reparació terapèutica a nivell familiar amb tres de les pacients que fan teràpia individual, amb un òptim resultat a nivell de millora de la seva simptomatologia.

Característiques de la Població

Sexe

Edats

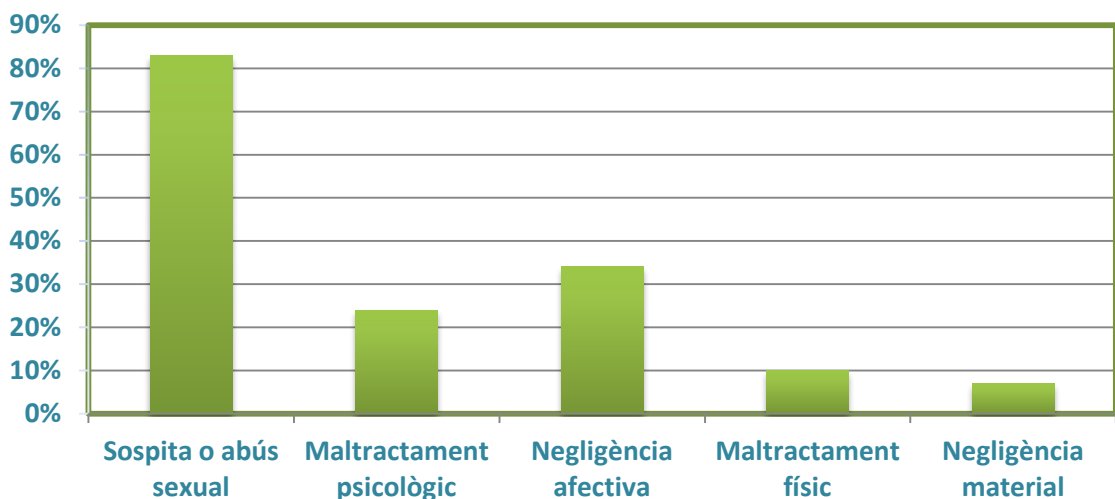

Tipus de Maltractes o Agressió Rebuda

Respecte al tipus de maltractes o agressions que han motivat l'ingrés al programa, o que s'han evidenciat al llarg de la durada del mateix, podem afirmar que en ordre predominant són:

- Sospita o abús sexual: **83%**
- Agressors **7%**
- Víctimes **66%**
- Pares víctimes **10%**
- Maltractament psicològic **24%**
- Negligència afectiva **34%**
- Maltractament físic **10%**
- Negligència material **7%**

% Tipus Maltracte

Cal ressaltar que continua havent més casos d'abús sexual, en canvi, aquest any ha hagut un augment de casos de negligència afectiva (34%) i de maltractament psicològic (24%). D'altra banda, el maltractament físic (10%) i la negligència material (7%) són menys casos. De tota manera, cal fer esment que el total de maltractaments és major de 100, ja que cada persona pot haver patit més d'un tipus.

En aquest sentit, hem hagut d'augmentar les intervencions en teràpia familiar i/o individual, per donar resposta a l'abús sexual.

També destaca, com l'any anterior, la continuïtat i l'augment de casos que ens arriben per sospita i/o abús sexual per fer tractament.

D'aquests, alguns també són casos de separacions conflictives on no es dona una situació d'abús sexual, però sí que queda palesa una situació de greu conflicte entre els progenitors i inclús de violència familiar que, de vegades, acaba generant un maltractament psicològic ja que cap dels dos preserva el nen/a de la situació. Hem afegit, en el motiu de consulta aquests tipus de casos (Violència de gènere/familiar), degut al seu augment i a la dificultat d'intervenció, apareixent un 41% de casos, per sobre de la resta dels altres maltractaments excepte de l'abús sexual.

CONSEQÜÈNCIES PSICOSOCIALS TRAUMÀTIQUES DELS MALTRACTES

Les conseqüències psicosocials que generen efectes traumàtics en els nens/es degut als maltractes, els hem agrupat en els següents trastorns, segons afectin les àrees afectiva, cognitiva, comportamental i social d'aquests.

Aquests trastorns han impedit o pertorbat un desenvolupament evolutiu normal i adequat dels nens/es. A l'àrea afectiva ens ha interessat valorar i tractar els trastorns dels vincles emocionals i d'empatia.

- Trastorns del Víncl (38%): Els trastorns del víncl els definim com el resultat d'una absència, interrupció o dificultat en el procés de vinculació que s'estableix entre el nen i els seus progenitors, el qual els impedeix establir una seguretat de base a partir de la qual, ell o ella, arriba a ser un subjecte social capaç de vincular-se i aprendre en la relació amb els altres.

- Trastorns Emocionals i de l'Empatia (93%) : En relació amb els trastorns emocionals, entenent aquests com la dificultat en la capacitat d'identificar, reconèixer, utilitzar i controlar les emocions i sentiments propis adequadament, els quals emergeixen de les nostres interaccions amb l'ambient i influeixen les nostres percepcions. Aquests trastorns es manifesten, per exemple, a través de reaccions emocionals inadequades, regulació i modulació dels afectes inadequats, canvis d'humor sobtats, agitació, sensibilitat emocional, explosions d'ira imprevistes, etc. Aquest trastorn està present en quasi tots els nens tractats degut al maltractament intrafamiliar.
- Trastorns Cognitius (21%): Respecte a l'àrea cognitiva, se sap que existeixen efectes i conseqüències considerables, les quals, en molts casos arriben a ser irreversibles, degut a experiències de maltractes crònics i severos viscuts a la infància. Quan això passa i s'afecten els processos cognitius, és a dir, pensament, percepció, atenció, memòria, consciència... estem parlant de trastorns cognitius.
- Trastorns Dissociatius (14%): Aquests trastorns es defineixen com una alteració en la capacitat de les funcions integradores de la consciència i/o de la identitat, un trastorn que afecta els aspectes afectius, cognitius i comportamentals del nen/a. Les seves manifestacions van des d' una pèrdua fugaç i sobtada de la consciència, despersonalització, absències, o amnèsia psicògena, fins a trastorns de personalitat múltiple en la seva expressió més dura. Valorem aquí, per tant, la presència d'aquests trastorns en qualsevol de les seves manifestacions.
- Trastorns del Comportament (17%): En l'àrea del comportament, els trastorns conductuals van des de la hiperactivitat fins a la inhibició conductual, així com les dificultats en el control d'impulsos, o passatges a l'acte que porten a comportaments violents cap a tercers, ja siguin infants, adults, animals u objectes, així com també conductes autodestructives. A més, en aquesta categoria s'inclouen totes les manifestacions conductuals d'experiències de sexualització traumàtica, és a dir, victimització sexual de sí mateix o cap a un altre, activitat sexual precoç, agressivitat compulsiva i sexualització de l'afecte, entre d'altres.
- Trastorns de la Socialització (31%): Definim els trastorns de la socialització com la

tendència a exhibir conductes que resulten socialment inacceptables. Aquests trastorns porten al nen o nena a ser socialment inepte, amb manca o deficiència d'hàbits alimentaris, d'higiene; comportaments abusius que porten a l'exploació o manipulació contínua, interaccions disruptives que neguen o sabotegen qualsevol tipus d'interacció positiva. També poden manifestar-se comportaments socialment inhibits, evitació o rebuig d'interaccions relacionals.

- Trastorns límits de la personalitat (10%): Continuem atenent molts casos, sobretot en els adults, que pateixen aquest tipus de trastorn conseqüència d'una infància amb vivències politraumàtiques. Són pacients que no són neuròtics ni psicòtics ni perversos, sinó que les dificultats deriven de la confusió en els límits entre ells i els altres, entre el dintre i el fora, que es desborden, es deprimeixen, intenten suïcidar-se, són depressius, dependents, davant una realitat externa i interna que no poden contenir ni pensar.
- Trastorns de la conducta alimentària (TCA 21%): Engloben varies malalties cròniques i progressives que, malgrat que es manifesten a través de la conducta alimentària, en realitat consisteixen en una gama molt complexa de símptomes entre els que predomina una alteració o distorsió de l'autoimatge corporal, un gran temor a pujar de pes i l'adquisició d'una sèrie de valors a través d'una imatge corporal.
- Cal destacar que d'entre la població atesa, es presenten amb els percentatges més elevats els següents: el trastorn emocional (93%), el trastorn del vincle (38%), el trastorn de la socialització (31%) i el trastorn cognitiu i de la conducta alimentària (21%).

TIPUS D'ATENCIÓ OFERTA I INDICADORS DE MILLORA

L'ingrés dels infants al programa ha requerit estrictament un treball previ de reunions dels equips que conformen la xarxa en la que està immers l'infant. A aquestes reunions han assistit, per exemple, directors de centres, tutors, educadors i/o referents, així com d'altres membres de la xarxa professional. Per tant, **aquest programa de tractament psicoterapèutic individual es desenvolupa en un marc de treball en xarxa**. En alguns casos, s'ha requerit atenció pediàtrica com a conseqüència dels maltractaments rebuts.

El 30% dels pacients han requerit d'una avaluació psiquiàtrica a l' inici i/o durant el procés terapèutic, ja sigui per valorar la necessitat d'un suport farmacològic, valorar si l'ingrés del nen/a al programa és pertinent i pot donar resposta al seu quadre clínic, i acompanyar l'evolució clínica dels nens/es. Alguns casos han requerit de coordinacions amb la xarxa pública per valorar possibles ingressos en hospitals de dia per a adolescents, degut a la gravetat de la simptomatologia.

Respecte a l'atenció psicoterapèutica pròpiament dita, la freqüència dels tractaments ha estat prioritàriament setmanal, amb un 86% dels casos, amb sessions setmanals de 45/60 minuts; en un 7% en tractament quinzenal i en un 7% en seguiment mensual.

Malgrat això, és necessari comentar que el 30% d'aquesta població hagués requerit una atenció de dues sessions setmanals durant els dos o tres primers mesos del seu tractament, la qual cosa no s'ha pogut portar a terme per manca de recursos, excepte en un cas greu que s'ha començat a donar aquesta atenció a finals d'aquest any. També s'ha notat en les altes d'aquest any, que han estat d'un 24%, així com 17% de seguiments.

Del total de nens, un 66% han estat en tractament setmanal i s'han fet un total de 17% d'acollides i 10% de diagnòstics.

És important destacar que dins del grup de nens actualment en tractament, més del 60% ja han presentat una millora rellevant en la seva evolució. Aquesta millora es basa fonamentalment en la disminució parcial o total de simptomatologia traumàtica. Aquesta millora ha estat percebuda en conjunt, tant en el marc terapèutic per part de la terapeuta i el mateix nen/a, com per la xarxa social i de professionals, sobre tot pels pares o tutors del nen, així com en el context escolar.

Destacar que, aquest any, la tasca de la treballadora ha augmentat considerablement en un 48%, fent gestions i atenció directa a les famílies dels nens en tractament. També la intervenció de l'Artterapeuta (7%), amb contracte de voluntariat, que ha continuat treballant amb aquells pacients que no poden mentalitzar i que cal diversificar el tractament. Això requeriria també la necessitat d'ampliar els recursos.

Aquest any hem continuat amb l'equip que ja s'havia augmentat l'any passat, pel nombre de casos i la demanda de formació.

RESULTATS OBTINGUTS PEL PROGRAMA. QUANTIFICACIÓ I VALORACIÓ

Resultats

- Realització de nous tractaments en el Servei de Reparació Terapèutica.
- Realització de tractaments de manteniment i continuïtat de nens i joves que van ingressar anteriorment en el Programa.
- Millora de les seqüeles produïdes pels maltractaments.
- Diagnòstics dels casos ocults de maltractaments.
- Derivacions de casos per evitar la re-victimització.
- Atenció a les famílies dels infants tractats.
- Atenció a nous casos amb el diagnòstic de violència de gènere/familiar

Quantificació

- 29 nens, joves i adults atesos pel Programa.
- Una sessió setmanal (86%), seguiments mensuals (17%).
- 7 altes, 4 derivacions i 3 interrupcions.

Valoració

- A partir del diagnòstic, es proporciona a les víctimes el tractament necessari i específic, en freqüència i duració, per a millorar el seu estat psicològic
- A mida que s'avança en el tractament, la periodicitat de les sessions es pot espaiar en un plantejament de continuïtat
- Una vegada es valora l'estat de les víctimes, després d'entre 18 i 24 mesos de tractament, és possible donar-los d'alta i mantenir un seguiment de seguretat.
- Ens hem continuat trobant casos més greus que han requerit coordinacions amb CSMIJ per valoració psiquiàtrica i, per tant, tractaments de més llarga durada.

DESVIACIONS RESPECTE ALS OBJECTIUS PREVISTOS

Els objectius plantejats en inici han estat acomplerts sobradament, de tal manera que per als usuaris del programa s'ha assegurat el correcte i coherent funcionament del servei, se'ls ha proporcionat els corresponents elements diagnòstics i terapèutics i, segons cada cas, se'ls ha realitzat el diagnòstic necessari i la derivació conseqüent al servei terapèutic per a portar a terme el tractament psicològic més adient o, en altres casos, s'han fet els tractaments necessaris per a reparar el dany iatrogènic produït als nens/es i joves víctimes de maltractaments i/o abús sexual.

És per tot el que s'ha exposat que considerem que el grau d'assoliment de tots els objectius plantejats inicialment ha estat més que positiu, arribant a uns nivells de qualitat en el servei que justifiquen la continuïtat del mateix, tant per ells mateixos com pel nivell d'acceptació i demanda de la societat d'un servei com és aquest.

És més, sent aquest el divuitè any de realització del present programa (recordem que es va iniciar el maig del 2000), la nostra actuació no resulta ser un projecte, sinó un veritable programa consolidat; convertit en unitat de referència per als diferents serveis externs implicats en la detecció i tractament de la figura del maltractament i abús sexual infantil i juvenil. De tal manera que estem convençuts que aquest és el moment de modelitzar i protocol·litzar resultats i procediments, i així la nostra actuació permetrà, si és possible, arribar a poder tractar adequadament a un nombre major de nens i joves per a què superin el dany patit.

Conclusió

Aquest programa és **el resultat de més 19 anys d'experiència** en donar suport, diagnosticar, tractar i reparar a famílies i nens víctimes de tot tipus de maltractaments. Aquests maltractaments han estat de tot tipus però cal destacar, novament, l'augment de casos d'abús sexual infantil i, sobre tot, de violència de gènere i familiar.

Pel que fa a l'abús sexual i conductes sexualitzades entre menors, s'ha detectat en la societat una manca de límits envers els infants, sobre tot en la franja d'edat escolar, pel

que fa a l'ús i l'abús de les diferents tecnologies (mòbils, tablets, plays, internet...), que ha provocat que aquests menors consumeixen pornografia de forma habitual.

Respecte a les violències familiars i de gènere, s'ha donat un augment de casos espectacular, on la conflictiva entre els progenitors ha provocat greus maltractaments en els seus fills, que han patit les conseqüències. Això ha fet que s'hagin activat, en la Direcció General d'Atenció a la Infància, dispositius concrets per treballar en xarxa només aquests tipus de casos. Pel que fa als nostres equips, hem hagut de fer formació per treballar els casos amb perspectiva de gènere i estar més preparats per donar-hi resposta, així com de participar en aquestes reunions i coordinacions en xarxa.

Les intervencions, al llarg d'aquests anys, han continuat millorant, a partir de la formació, experiència i millora dels professionals, adaptant-se cada vegada més a la complexitat dels casos que ens arriben; des dels tractaments individuals als abordatges familiars que permeten sanar i reparar les seqüeles traumàtiques dels nens i les seves famílies.

La prevenció i la formació impartida als diferents àmbits que treballen en el camp de la infància, ha permès una augment i millora en les coordinacions dels casos, ja que aquests requereixen abordatges únics que evitin revictimitzar i confondre els nens i famílies que pateixen maltractaments. Pel que fa, sobretot a la formació, aquest any resalta la quantitat de formació realitzada pels nostres equips així com la rebuda, les coordinacions, participacions en taules rodones, en programes de tv i de ràdio i en la redacció d'un article.

D'altra banda, també afegir que els nostres equips han treballat i continuaran treballant, per donar una resposta que eviti la revictimització secundària dels nens maltractats, fent un gran esforç en consensuar criteris amb les diferents entitats que treballen en aquest àmbit, sempre vetllant per l'Interès Superior de l'Infant.

Per tot això, fem una valoració positiva d'aquest programa, no només degut als resultats òptims dels diagnòstics, dels tractaments, de la prevenció i de la formació, sinó també des del reconeixement dels professionals que han derivat els seus casos, la qual cosa requereix de més recursos econòmics per donar resposta a les diferents demandes que es vagin donant.